

OPENBARING

6

De zes zegels als oordeel over Jeruzalem en
als wraak voor het bloed van de martelaren.

GELEZEN UIT

Herziene Statenvertaling

BELUISTER OF BEKIJK

versvoorvers.org/openbaring/6

BELUISTER OF BEKIJK

Inhoud

1	De zeven zegels en de hemelse rechtszaak	2 min	5
2	Babylon als schuldige in het oordeel	2 min	6
3	‘Aarde’ of ‘land’ in Openbaring	3 min	7
4	Jeruzalem vervolgt de eerste christenen	3 min	9
5	Jeruzalem doodt de profeten	2 min	10
6	De bloedschuld van Jezus’ generatie	3 min	11
7	God wreekt het bloed van de martelaren	2 min	13
8	De opening van de eerste vier zegels	4 min	15
9	Het witte paard en de Romeinse invasie	3 min	18
10	Het rode paard en de Joodse burgeroorlog	4 min	19
11	Het zwaard en het verlies van vrede	3 min	21
12	Het zwarte paard en de voedselschaarste	3 min	23
13	De zevenvoudige oordelen van Leviticus	4 min	24
14	De betekenis van olie en wijn	2 min	27

15	De geroofde tempelolie en tempelwijn	2 min	28
16	Het vierde paard als symbolisch visioen	5 min	29
17	De vier oordelen over Jeruzalem	3 min	31
18	De martelaren onder het altaar	2 min	33
19	Het bloed van de martelaren als offer	4 min	34
20	Het zesde zegel en kosmische beeldspraak	3 min	37
21	Joëls profetie en de uitstorting van de Geest	3 min	38
22	Bloed, vuur en rook boven Jeruzalem	4 min	40
23	Vallende sterren en een opgerolde hemel	3 min	43
24	De koningen van het land in Psalm 2	3 min	45
25	De bestuurders die zich tegen Jezus keerden	2 min	46
26	De vlucht naar grotten bij Jeruzalems val	2 min	48
27	Jezus waarschuwt de vrouwen van Jeruzalem	4 min	49
28	Wie kan standhouden op de dag van toorn?	3 min	51
29	Johannes de Doper als de beloofde Elia	3 min	53

30	De boodschapper vóór het oordeel	4 min	55
31	Het tussenspel en de overlevenden	1 min	58
	Om verder te lezen		58

1

De zeven zegels en de hemelse rechtszaak

We gaan nu naar Openbaring 6. Dit hoofdstuk gaat helemaal over het verbreken van de eerste zes zegels van de boekrol die in hoofdstuk 5 verscheen. Het verbreken van het zevende zegel wordt merkwaardig genoeg uitgesteld. In deze hoofdstukken krijgen we alleen de eerste zes. En dan, waar je zou verwachten dat het zevende zegel wordt verbroken, wordt de doorgaande lijn onderbroken en komt hoofdstuk 7 ertussen. Vervolgens wordt het zevende zegel verbroken in hoofdstuk 8, vers 1. Maar het zijn er in totaal zeven, en deze zeven zegels moeten worden verbroken om de boekrol te openen.

Je herinnert je dat hoofdstuk 4 en 5 het openingsvisioen vormden dat dit dramatische moment voorbereidde. Alle hemelse wezens rondom de troon aanbaden God en prezen Hem om Zijn scheppingswerken. Dan komt er een moment waarop deze boekrol in het visioen verschijnt, in hoofdstuk 5, vers 1, en hij is verzegeld met zeven zegels.

Aanvankelijk lijkt het erop dat niemand ervoor in aanmerking zal komen de zegels te verbreken, zodat we nooit zullen ontdekken wat erin staat. Maar dan blijkt dat Christus de Enige in de hemel, op de aarde en onder de aarde is Die waardig is en ervoor in aanmerking komt dit document te openen.

Ik heb geopperd dat het document het vonnis is dat door een rechter is uitgesproken. Johannes is aan het einde van de rechtszaak een rechtszaal binnengegaan, waar getuigenissen zijn gehoord en de rechter heeft besloten op te treden en de eiser in het gelijk te stellen. De eiser, zo heb ik geopperd, wordt vertegenwoordigd wanneer we het vijfde zegel geopend zien worden, en dat zijn de martelaren. De martelaren van wie het bloed op de aarde is vergoten, worden daar gezien terwijl ze vragen hoelang het nog zal duren voordat hun recht wordt verschaft, voordat ze worden gewroken. Dat is de taak van een rechter. Daar zijn rechtszalen voor: om het onrecht te wreken dat onschuldige slachtoffers is aangedaan.

2

Babylon als schuldige in het oordeel

Wie is hier de gedaagde? De gedaagde is in onze lezingen nog niet geïdentificeerd, en zelfs nog niet in het boek Openbaring. Maar het zal spoedig duidelijk worden dat de gedaagde die veroordeeld is en over wie het vonnis wordt uitgesproken, dezelfde persoon is die later in het boek symbolisch als Babylon wordt aangeduid.

De eerste keer dat Babylon bij die naam wordt genoemd, is pas in hoofdstuk 14, en zelfs daar wordt er niet veel over gezegd. Het is slechts een terloopse verwijzing. In hoofdstuk 14, vers 8, lezen we voor het eerst over Babylon, met deze woorden:

En een andere engel volgde, die zei: Zij is gevallen, zij is gevallen, Babylon, de grote stad, omdat zij alle volken van de wijn van de toorn van haar hoererij heeft laten drinken.

OPENBARING 14:8

Dat is dus de eerste keer dat we in het boek over Babylon lezen.

Vervolgens wordt ons in hoofdstuk 16, vers 19, bij het uitgieten van de zevende schaal verteld:

En de grote stad viel in drie stukken uiteen en de steden van de heidenvolken stortten in. En het grote Babylon kwam bij God in gedachtenis, en Hij gaf haar de drinkbeker met de wijn van Zijn grimmige toorn.

OPENBARING 16:19

Dan maken we in hoofdstuk 17 bijna kennis met Babylon alsof het de eerste keer is, hoewel Babylon al tweemaal is genoemd. Babylon is gevallen in hoofdstuk 14. Babylon ontvangt de beker van toorn in hoofdstuk 16. Maar nu beheerst Babylon het visioen van hoofdstuk 17 en 18, waar een hoer wordt gezien die op het beest rijdt. Zoals we in hoofdstuk 17, vers 6, zien:

En ik zag dat de vrouw dronken was van het bloed van de heiligen, en van het bloed van de getuigen van Jezus. En ik was bovenmate verwonderd toen ik haar zag.

OPENBARING 17:6

Het klinkt alsof zij hier onze schuldige is. Er is op zijn minst behoorlijk wat indirect bewijs. Ze is dronken, en wat ze heeft gedronken, is het bloed van de martelaren.

Ze valt; ze wordt gedood in hoofdstuk 17. In hoofdstuk 18 staat voornamelijk een lange klaagzang. De mensen die in het verleden sympathie voor Babylon hebben gehad, weeklagen over de ondergang van Babylon. In hoofdstuk 18, vers 24, staat:

En het bloed van profeten en heiligen en van allen die geslacht zijn op de aarde, is in deze stad gevonden.

OPENBARING 18:24

3

‘Aarde’ of ‘land’ in Openbaring

We komen dit woord ‘aarde’ in Openbaring telkens weer tegen. We zullen zien dat het vaak, zo niet elke keer dat het voorkomt, waarschijnlijk beter vertaald zou kunnen worden als ‘land’. Dat is hetzelfde als bij het Hebreeuwse woord *eretz* in het Oude Testament, zoals we hebben gezien. Dat kon zowel met ‘land’ als met ‘aarde’ worden vertaald. Je hebt eigenlijk geen ander woord beschikbaar voor een van beide betekenissen. Als je ‘land’ wilt zeggen, zeg je in het Hebreeuws *eretz*. Als je ‘aarde’ wilt zeggen, zeg je *eretz*.

In het Grieks is het woord *ge*—in onze letters zou dat G-E zijn, ‘gay’—gamma èta in het Grieks. Het betekent ‘land’ of ‘aarde’, net zoals *eretz* dat in het Hebreeuws doet. De vertaler moet een keuze maken. Gaat het over land, of gaat het over de aarde? Natuurlijk zijn ‘land’ en ‘aarde’ in sommige gevallen zelfs in het Engels synoniemen. ‘Aarde’ kan verwijzen naar vuil of grond. Maar ik geloof dat ‘land’ in de meeste gevallen de betere vertaling zal zijn.

Ik geloof dat het precedent hiervoor in Openbaring te vinden is in Openbaring 1, vers 7, waar aan het einde van het vers staat:

Zie, Hij komt met de wolken, en elk oog zal Hem zien, ook zij die Hem doorstoken hebben. En alle stammen van de aarde zullen rouw over Hem bedrijven. Ja, amen.

OPENBARING 1:7

Ik geloof dat de verwijzing naar stammen min of meer verraadt waar het om gaat. „De stammen van het land” zou beter passen bij het Bijbelse gegeven dat Israël in stammen is verdeeld. Het land is Israël, en alle stammen van Israël, alle stammen van het land — het land Israël — zijn verdeeld in stamheden. De wereld is niet verdeeld in stammen. Ze is verdeeld in volken. Daarom is het woord „stammen” veel nauwer verbonden met Israël dan met de wereld in het algemeen. Ik geloof dat het inderdaad om de stammen van het land gaat. Ik geloof dat het Israël is dat hier zal rouwen.

Daarvoor vinden we bevestiging als we Openbaring 18, vers 24, als volgt lezen:

In haar werd het bloed gevonden van profeten en heiligen, en van iedereen die op aarde was gedood.

— allen die in Israël gedood waren. Dat is logisch, want daar waren de profeten. Zij is schuldig aan het bloed van de profeten, evenals aan het bloed van de heiligen: profeten in het Oude Testament en heiligen in het Nieuwe Testament.

4

Jeruzalem vervolgt de eerste christenen

De eerste vervolger van de gemeente was Jeruzalem, het Sanhedrin. Zij doodden Jezus tenslotte, of beter gezegd, ze veroordeelden Hem ter dood en chanteerden Pilatus. Ze stenigden Stefanus ook tijdens een volksgericht. Hij was de eerste christelijke martelaar. Toen Herodes Jakobus had gedood, moedigden ze hem aan Petrus te arresteren, met de bedoeling hem ook te doden. Ze stuurden Saulus van Tarsus eropuit om overal christenen te vervolgen. Later, nadat hij bekeerd was, stuurden ze anderen eropuit om hem te volgen en te doden.

De eerste vervolgers van de gemeente waren niet de Romeinen. De Romeinen namen die rol grotendeels over na de verwoesting van Jeruzalem in het jaar 70 na Christus, maar de eerste vervolgingen kwamen van de Joden. De Joden probeerden er zelfs de Romeinen bij te betrekken. We lezen dat in Korinthe de metgezellen van Paulus voor het gerecht werden gebracht, voor Gallio, de Romeinse gezagsdrager in de stad. Ze probeerden hem ervan te overtuigen dat zij een verboden godsdienst verkondigden.

Die was verboden omdat het Romeinse Rijk het beleid voerde dat bestaande godsdiensten mochten blijven voortbestaan wanneer het een nieuw gebied veroverde. De Romeinen zouden niet proberen de inheemse godsdiensten uit te roeien. Ongetwijfeld met het oog op het moreel van de bevolking lieten ze de mensen de goden blijven aanbidden die ze vóór de komst van Rome hadden aanbeden. Rome aanbad tenslotte vele goden. Het maakte de Romeinen niet uit hoeveel goden eraan werden toegevoegd. Als mensen in een bepaalde streek hun eigen plaatselijke goden aanbaden, mochten ze daarmee doorgaan.

De Joden aanbaden Jahweh natuurlijk al voordat de Romeinen kwamen, dus het jodendom was een toegestane godsdienst. Het was een wettig geloof. Het christendom was echter ontstaan nadat de Romeinen waren gekomen. Het was een nieuwe godsdienst, en nieuwe godsdiensten waren verboden. Daarom probeerden de Joden de Romeinse gezagsdragers er soms van te overtuigen dat de christenen een nieuwe en verboden godsdienst aanhingen.

Uiteindelijk raakten de Romeinen hiervan overtuigd. In het begin hadden de Romeinen er echter grote moeite mee om dat zo te zien, omdat ze het verschil niet konden zien tussen de ene monotheïst en de andere. De Joden waren monotheïsten, en totdat de christenen verschenen, waren de Joden de enige monotheïsten van wie iemand ooit had gehoord. Geen van de andere volken was monotheïstisch. Alleen de Joden geloofden in één God, de Schepper. Toen verschenen de christenen, en zij geloofden ook in diezelfde God. Voor de Romeinen zag dat eruit als een stroming binnen dezelfde godsdienst.

Daarom werd het christendom geduld tot aan de verwoesting van Jeruzalem. Toen bij de verwoesting van Jeruzalem een einde kwam aan het jodendom, bleef het christendom bestaan. Het werd duidelijk dat het christendom een eigen identiteit had, los van het jodendom. Het was een andere godsdienst, en daarom werd het door de Romeinen vervolgd.

5

Jeruzalem doodt de profeten

De eerste vervolger van de heiligen, en zeker van de profeten, was Jeruzalem. Jezus maakt dit heel duidelijk. In Lukas 13 probeerden de Farizeeën Jezus bijvoorbeeld bang te maken voor Herodes. Jezus bevond Zich in Galilea, waar de Farizeeën weinig invloed hadden, en ze wilden Hem naar Judea krijgen, waar ze Hem in hun klauwen konden krijgen. Daarom begonnen ze Hem te vertellen dat Herodes, de heerser in Galilea, waar Jezus verbleef, Hem te pakken wilde krijgen. Ze dachten dat dit Jezus er misschien toe zou bewegen naar Judea te gaan, naar Jeruzalem, waar ze Hem in hun klauwen konden krijgen.

Jezus wist wat ze aan het doen waren. In Lukas 13:32-33 staat:

En Hij zei tegen hen: Ga heen en zeg die vos: Zie, Ik drijf demonen uit en verricht genezingen, vandaag en morgen, en op de derde dag word Ik voleindigd. Intussen moet Ik heden en morgen en de dag daarna reizen. Het gaat immers niet aan dat een profeet omkomt buiten Jeruzalem.

LUKAS 13:32-33

Daarmee bedoelde Hij Herodes.

Ofwel: dan zal Ik klaar zijn, omdat Ik Mijn taak hier in Galilea heb voltooid.

Dit is natuurlijk een sarcastische opmerking. Er waren profeten die buiten Jeruzalem omkwamen. Er waren profeten van het Noordelijke Koninkrijk die buiten Jeruzalem omkwamen. Maar Hij gebruikt een overdrijving om Jeruzalem als het ware een sneer te geven: je kunt je niet voorstellen dat iemand anders dan de mensen in Jeruzalem, hun eigen volk, de profeten zou doden. Het kan niet zo zijn dat een profeet ergens anders omkomt. Jezus sprak natuurlijk niet met technische nauwkeurigheid, maar Hij maakte een opmerking die in grote lijnen waar was en daarom als overdrijving kon dienen.

6

De bloedschuld van Jezus' generatie

Maar voor zover wij weten, gebruikte Jezus in Mattheüs 23 geen overdrijving toen Hij de schriftgeleerden en Farizeeën aan de kaak had gesteld. In Mattheüs 23:29 zegt Hij:

Wee u, schriftgeleerden en Farizeeën, huichelaars, want u bouwt de graven voor de profeten en versiert de grafmonumenten van de rechtvaardigen,

MATTHEÛS 23:29

— degenen die de profeten hadden gedood —

Dat wil zeggen: wij denken dat onze vaders een fout hebben gemaakt door de profeten te doden. Daarom proberen we nu, na hun dood, de profeten te eren door hun graven te versieren en dat soort dingen. Onze vaders hebben hun dit aangedaan, maar wij zouden dat niet hebben gedaan als we toen hadden geleefd. Dat is wat ze zeggen. Maar Hij zegt:

Aldus getuigt u tegen uzelf, dat u kinderen bent van hen die de profeten gedood hebben.

MATTHEÛS 23:31

Alleen al doordat je die moordenaars je vaders noemt, getuig je ervan dat je hun zonen bent. En voor Jezus geldt: zo vader, zo zoon.

Daarom zei Hij in Johannes 8:

Zij antwoordden en zeiden tegen Hem: Abraham is onze vader. Jezus zei tegen hen: Als u Abrahams kinderen was, zou u de werken van Abraham doen.

JOHANNES 8:39

Hij zegt:

U bent uit uw vader de duivel, en wilt de begeerten van uw vader doen; die was een mensenmoordenaar van het begin af, en staat niet in de waarheid, want er is in hem geen waarheid. Wanneer hij de leugen spreekt, spreekt hij vanuit wat van hemzelf is, want hij is een leugenaar en de vader van de leugen.

JOHANNES 8:44

Jezus impliceert dus dat zonen zich gedragen als hun vaders. Jullie noemen deze moordenaars jullie vaders. Welnu, daarmee getuig je tegen jezelf dat je hun zonen bent en dat hun bloed door je aderen stroomt.

Hij zegt:

Maakt ook u dan de maat van uw vaders vol!

MATTHEÛS 23:32

dat wil zeggen: door Mij te doden.

Slangen, adderengebroed, hoe zou u aan de veroordeling tot de hel ontkomen? Daarom zie, Ik zend profeten, wijzen en schriftgeleerden naar u toe, en sommigen van hen zult u doden en kruisigen, en sommigen van hen zult u geselen in uw synagogen, en u zult hen vervolgen van stad tot stad, opdat over u al het rechtvaardige bloed zal komen dat vergoten is op de aarde, vanaf het bloed van de rechtvaardige Abel tot het bloed van Zacharia, de zoon van Berechja, die u gedood hebt tussen de tempel en het altaar. Voorwaar, Ik zeg u: Al deze dingen zullen komen over dit geslacht.

MATTHEÛS 23:33-36

Dat wil zeggen dat die generatie Joden in Jeruzalem de gevolgen zou ondervinden van de moorddadige daden van hun vaders en van henzelf tegen Gods boodschappers, de profeten. Dat begon met Abel en ging door tot de laatste profeet die werd vermoord, Zacharia. En daar kwamen ook degenen bij die Jezus zou sturen. Ook hen zouden ze doden.

7

God wreekt het bloed van de martelaren

Jezus zegt duidelijk: als je wilt weten wie schuldig is aan het bloed van de martelaren, en in het bijzonder van de profeten, dan kan dat haast niemand anders zijn dan Jeruzalem. In Openbaring 18:24 wordt het bloed van de profeten op de kleding van

Babylon gevonden. Zij is degene die de heiligen en de profeten heeft gedood. En let in hoofdstuk 19, vers 2 op wat de bewoners van de hemel zeggen tijdens de aanbidding van God:

Want Zijn oordelen zijn waarachtig en rechtvaardig, omdat Hij de grote hoer geoordeeld heeft, die de aarde te gronde gericht heeft met haar hoererij, en omdat Hij het bloed van Zijn dienstknechten aan haar gewroken heeft.

OPENBARING 19:2

Dat is Babylon.

Aan het einde van Openbaring 18 en 19 heeft Hij het bloed gewroken. En aan het begin, bij het vijfde zegel, zeggen de martelaren:

En zij riepen met luide stem: Tot hoelang, heilige en waarachtige Heerser, oordeelt en wreekt U ons bloed niet aan hen die op de aarde wonen?

OPENBARING 6:10

Welnu, tegen het einde van dit boek heeft Hij dat gedaan. Hij heeft het bloed gewroken. Maar wie heeft het bloed vergoten? Wie het ook is die alle profeten en de vroege martelaren van het christendom heeft gedood. Wie heeft hen gedood? Het is duidelijk dat Jeruzalem de schuldige is.

Daarom is het redelijk om te geloven en aan te nemen dat in dit rechtszaaldrama de christelijke martelaren eerherstel krijgen, en ook de profeten die in de tijd van het Oude Testament werden gedood, de Joodse profeten die werden gedood. Zoals Jezus zei: al dit vergoten bloed, en de schuld daarvan, zal over deze generatie komen. Dat is de generatie van Jezus. Dat is binnen veertig jaar na het moment waarop Hij dit zei. Hij zei het in het jaar 30 na Christus. Er kan dus nauwelijks twijfel over bestaan wie hier wordt geoordeeld, wanneer dat gebeurt en waarom. Het drama draait om het eerherstel van onschuldige martelaren, en degene die wordt berecht en veroordeeld is Jeruzalem.

8

De opening van de eerste vier zegels

Laten we nu eens kijken of we die theorie vanuit de tekst zelf kunnen onderbouwen. Ik geloof dat we dat kunnen. Hoofdstuk 6, vers 1:

En ik zag hoe het Lam het eerste van de zegels opende en ik hoorde een van de vier dieren met een stem als van een donderslag zeggen: Kom en zie!

OPENBARING 6:1

Deze woorden staan zo vier keer in de Textus Receptus. De eerste vier zegels worden verbroken en er zijn vier paarden. Ze komen naar buiten wanneer een van de vier levende wezens telkens zegt:

Kom maar kijken.

De Alexandrijnse tekst zegt echter alleen:

Kom.

Als er staat:

kom maar kijken, dan is de aansporing kennelijk tot Johannes gericht:

Kom eens hier. Ik wil je iets laten zien. Kom maar kijken.

Als er alleen het woord kom staat, zoals de oudere handschriften suggereren, zou dat betekenen dat de paarden worden uitgenodigd om te komen. Het zegel wordt verbroken. In elk geval komt een van de levende wezens aan de beurt om te zeggen:

Kom, en dan komt er een paard met een ruiter naar buiten. Er zijn in totaal vier van die levende wezens.

Ik denk dat de Alexandrijnse tekst hierin waarschijnlijk juist is. Als dat zo is, zien we hier dat alles wat komt, op uitnodiging van de hemel komt. Dit zijn geen willekeurige gebeurtenissen die zich toevallig voordoen tijdens de opkomst en ondergang van

wereldrijken. Dit is iets wat God rechtstreeks oproept. En wanneer we bij elk van deze gedeelten komen, zal ik het lezen als kom, ook al staat er in de tekst die wij bekijken:

kom maar kijken.

Vers 2:

En ik zag en zie, een wit paard, en Hij Die erop zat, had een boog. En Hem was een kroon gegeven en Hij trok uit, overwinnend en om te overwinnen. En toen het Lam het tweede zegel geopend had, hoorde ik het tweede dier zeggen: Kom en zie! En een ander paard, dat rood was, trok uit, en aan hem die erop zat, werd macht gegeven de vrede van de aarde weg te nemen, en te maken dat men elkaar zou afslachten. En hem werd een groot zwaard gegeven.

OPENBARING 6:2-4

Aan hem die erop zat, werd macht gegeven om de vrede van het land weg te nemen — of van de aarde, maar ‘land’ is een even goede vertaling, en volgens mij een betere — en ervoor te zorgen dat de mensen elkaar zouden doden. En hem werd een groot zwaard gegeven.

En toen het Lam het derde zegel geopend had, hoorde ik het derde dier zeggen: Kom en zie! En ik zag, en zie, een zwart paard, en hij die erop zat, had een weegschaal in zijn hand. En ik hoorde te midden van de vier dieren een stem zeggen: Een maat tarwe voor een penning en drie maten gerst voor een penning. En breng de olie en de wijn geen schade toe.

OPENBARING 6:5-6

En toen het Lam het vierde zegel geopend had, hoorde ik de stem van het vierde dier zeggen: Kom en zie! En ik zag, en zie: een grauw paard en die erop zat, zijn naam was de dood, en het rijk van de dood volgde hem. En hun werd macht gegeven over het vierde deel van de aarde om te doden met het zwaard, met honger, met de dood en door de wilde dieren van de aarde.

OPENBARING 6:7-8

— eigenlijk zou een letterlijkere vertaling een groen paard zijn. Chloros, zoals in chlorofyl — ons Nederlandse woord chlorofyl — betekent groen. Een groen paard.

Dan hebben we natuurlijk het vijfde zegel, dat we al hebben bekeken. Het zijn de martelaren die klagen en te horen krijgen: „Heb gewoon geduld. Jullie zullen spoedig gewroken worden. Maar eerst zijn er nog meer martelaren zoals jullie die hun bloed nog moeten vergieten, en dan zullen jullie allemaal samen in het gelijk worden gesteld.”

Dan hebben we het zesde zegel. Daar komen we afzonderlijk op terug, en daar is een reden voor, want de eerste vier zegels vormen één geheel. We kunnen zien dat ze allemaal iets gemeen hebben wat de overige drie zegels niet hebben: bij elk van de eerste vier is er een paard, en dat wordt opgeroepen door een van de vier levende wezens. Het is maar goed dat er niet meer paarden waren, want onze levende wezens waren op. Dan hadden we weer van voren af aan moeten beginnen. Maar er waren vier paarden en vier levende wezens, en die vormen duidelijk één geheel van gebeurtenissen.

9

Het witte paard en de Romeinse invasie

Wat stellen ze voor? In veel gevallen kunnen we Schrift met Schrift vergelijken en zo enkele antwoorden krijgen, al geldt dat niet zozeer voor de eerste. Vers 2:

En ik zag en zie, een wit paard, en Hij Die erop zat, had een boog. En Hem was een kroon gegeven en Hij trok uit, overwinnend en om te overwinnen. En toen het Lam het tweede zegel geopend had, hoorde ik het tweede dier zeggen: Kom en zie! En een ander paard, dat rood was, trok uit, en aan hem die erop zat, werd macht gegeven de vrede van de aarde weg te nemen, en te maken dat men elkaar zou afslachten. En hem werd een groot zwaard gegeven.

OPENBARING 6:2-4

De meest gangbare uitleg hiervan onder futuristen en aanhangers van de bedelingenleer is dat dit de antichrist is. Met andere woorden, de gemeente werd opgenomen in hoofdstuk 4, vers 1, en de eerste belangrijke gebeurtenis die we zien wanneer de zegels verbroken beginnen te worden, is de verschijning van de antichrist. En hij trekt eropuit, overwinnend en om te overwinnen. Welke argumenten kunnen worden aangevoerd om de identificatie van deze persoon als de antichrist te ondersteunen? Mij schiet niets te binnen.

Als dit iemand is die elders in het boek Openbaring een van de personages is, zouden we kunnen denken dat het Christus is, want in Openbaring 19 is er een ruiter op een wit paard die onmiskenbaar Christus is. Je zou dus kunnen zeggen dat dit Christus is. Dat is mogelijk. Ik neem aan dat het ook mogelijk is dat het de antichrist is, als we naar de toekomst kijken. Maar Johannes zei dat deze dingen spoedig moesten gebeuren, en ik denk niet dat we kijken naar gebeurtenissen die vanuit de tijd van Johannes in de verre toekomst lagen.

Ik wil voorstellen dat deze overwinnaar op het witte paard de binnenvallende legers van Rome voorstelt. Het zou Vespasianus kunnen zijn, het zou Titus kunnen zijn, of het zou gewoon een voorstelling kunnen zijn van de veroverende macht die komt en Galilea, in het noorden, binnenvalt. De Joodse Oorlog begon in het jaar 66 na Christus, toen de Zeloten tegen Rome in opstand kwamen. Rome kwam eenvoudigweg binnen om terug te slaan, en dat gebeurde eerst in Galilea. Maar toen de strijd escaleerde, verspreidde die zich over het hele land. Uiteindelijk was Masada de laatste plaats die viel. Maar een van de laatste plaatsen die vielen, en de belangrijkste voor het lot van het volk, was Jeruzalem. Dat viel pas in het jaar 70 na Christus. Maar de oorlog begon in Galilea met de invasie, toen Romeinse legers binnenkwamen om een opstand van de Zeloten neer te slaan.

Ik geloof dat de rest van het visioen goed te begrijpen is als we uitgaan van de aanname dat deze ruiter op het witte paard die veroverende macht voorstelt: de Romeinen die binnenvallen. Zoals ik al zei, zijn er voor deze eerste ruiter niet veel Schriftplaatsen die we ter verduidelijking met elkaar kunnen vergelijken. Wat we wel hebben, zijn de ruiters die erop volgen, en in veel gevallen kunnen we die begrijpen. Als we dat eenmaal doen, zal de eerste ruiter binnen het patroon passen.

10

Het rode paard en de Joodse burgeroorlog

Wat is de tweede ruiter?

— rood is ongetwijfeld bedoeld om het idee van bloedvergieten over te brengen — en degene die erop rijdt, had volgens het einde van dat vers een groot zwaard. Hij nam de vrede van de aarde weg. Hem werd de macht verleend om de vrede van de aarde weg te nemen.

Ik geloof, en eerlijk gezegd geloven uitleggers met allerlei verschillende benaderingen van Openbaring, dat dit rode paard een burgeroorlog voorstelt. Uitleggers met een futuristische visie denken natuurlijk vaak dat het verwijst naar een burgeroorlog in de toekomst, en uitleggers met een historicistische visie geloven dat het misschien om een burgeroorlog in het Romeinse Rijk gaat. Maar preteristen, die de benadering

volgen die ik hier uiteenzet, zouden dit opvatten als burgeroorlog, of als het uiteenvallen van de burgerlijke eenheid in Israël. Als je Josephus leest, die aan de oorlog deelnam en er getuige van was, vertelt hij ons dat het volk van Israël uiteindelijk zo ongeorganiseerd en verdeeld raakte toen de Romeinen kwamen en de oorlog begon, dat ze elkaar begonnen te doden. Josephus zegt dat elk dorp in Israël uiteenviel in twee kampen die met elkaar in oorlog waren. Dat wil zeggen: de Joden in het dorp stonden aan de ene of aan de andere kant en doodden elkaar. Hij zegt dat de dag werd doorgebracht met bloedvergieten en de nacht met angst voor bloedvergieten. Er was totaal geen vrede in het land. Niet alleen kwamen de Romeinen en richtten zij natuurlijk schade aan, maar de Joden hielpen de Romeinen ook door elkaar te doden.

Dit gebeurde later ook toen de stad werd belegerd. De Romeinen stonden buiten de muren en konden aanvankelijk niet binnenkomen, maar dat hoefde bijna ook niet. Ze hadden gewoon kunnen wachten, want de Joden in de stad waren verdeeld in drie kampen die met elkaar in oorlog waren en elkaar uitroelden. Er was sprake van een vreemde, hinderlijke en redeloze ineenstorting van de eenheid van het volk zelf: Joden tegen Joden.

Wanneer je in het Oude Testament leest over enkele manieren waarop God veldslagen won toen Israël door een overweldigende overmacht werd aangevallen, bijvoorbeeld in de tijd van Gideon, toen hij de Midianieten met slechts driehonderd man verdreef, of toen Josafat werd aangevallen door een leger van een miljoen mensen, dan zie je dat hij bad en God om een strategie vroeg. God zei:

Hij pleegde overleg met het volk en stelde voor de HEERE zangers aan en mensen die de heilige Majesteit prijzen zouden, terwijl zij voor de gewapende mannen uit trokken en zeiden: Loof de HEERE, want Zijn goedertierenheid is voor eeuwig!

2 KRONIEKEN 20:21

Toen ze dat deden, in het geval van Midian in de tijd van Gideon, in de tijd van Josafat en ook op andere momenten — soms verliepen de oorlogen met de Filistijnen in de tijd van David ook zo — staat er dat God de vijand tegen zichzelf opzette, zodat ze elkaar

aanvielen. Er ontstond verwarring onder de vijand en ze wisten niet wie hun vijand was. In plaats van tegen Israël te vechten, vochten ze tegen elkaar en roeiden ze elkaar uit.

Dat is precies wat er met de Joden zelf gebeurde toen de tijd aanbrak dat God hen zou oordelen. Toen de Romeinen kwamen, begonnen de Joden elkaar te doden. Het is eigenlijk krankzinnig. Ik geloof dat hoofdstuk 9 ons enig idee zal geven waarom ze zich zo redeloos gingen gedragen. Daar zijn we nog niet, maar het punt is dat het witte paard legers van buitenaf voorstelt die tegen hen optrekken, terwijl het rode paard het uiteenvallen van de vrede binnen het volk voorstelt. Ze leven niet langer in vrede met elkaar.

11

Het zwaard en het verlies van vrede

Bedenk dat Jezus in Mattheüs 10:34 zei:

Denk niet dat Ik gekomen ben om vrede te brengen op de aarde;
Ik ben niet gekomen om vrede te brengen, maar het zwaard.

MATTHEÛS 10:34

Deze ruiter op het rode paard heeft een groot zwaard en hij verdeelt mensen. Jezus zei:

Laat eens zien hoe Hij het verwoordt, want Hij noemt verschillende gezinsleden. In Mattheüs 10:34 en de verzen daarna zegt Hij:

Denk niet dat ik ben gekomen om vrede op aarde te brengen. Ik ben niet gekomen om vrede te brengen, maar een zwaard. Want ik ben gekomen om een man tegen zijn vader op te zetten, een dochter tegen haar moeder en een schoondochter tegen haar schoonmoeder; en de vijanden van een man zullen zijn eigen huisgenoten zijn.

Dit klinkt beslist als wat Josephus beschreef: mensen in hetzelfde dorp en in dezelfde huishoudens die op redeloze wijze hun bondgenoten, hun familieleden en hun burendoodden, in plaats van gezamenlijk op te trekken tegen de gemeenschappelijke vijand. Maar er kwam een groot zwaard als oordeel over het volk toen het Christus verwierp.

In Lukas 19, toen Jezus Jeruzalem naderde, hilde Hij over de stad. Iets wat Hij bij die gelegenheid zei, is interessant. Lukas 19:42-44. Vers 41 zegt:

En toen Hij dichtbij kwam en de stad zag, weende Hij over haar.

LUKAS 19:41

dat wil zeggen Jeruzalem, en Hij hilde over haar en zei:

Hij zei: Och, dat u ook nog op deze uw dag zou onderkennen wat tot uw vrede dient! Nu echter is het verborgen voor uw ogen.

LUKAS 19:42

Dit rode paard nam de vrede uit het land weg. Hadden ze maar geweten hoe ze vrede hadden kunnen hebben, maar nu wordt de vrede hun ontnomen. Hij zegt:

Want er zullen dagen over u komen dat uw vijanden een wal rondom u zullen opwerpen, u zullen omsingelen en u van alle kanten in het nauw zullen brengen. En zij zullen u met de grond gelijkmaken en uw kinderen in u verpletteren. Ook zullen zij in u geen steen op de andere steen laten, omdat u het tijdstip waarop er naar u omgezien werd, niet hebt onderkend.

LUKAS 19:43-44

Het is duidelijk dat Hij het heeft over de Romeinse invasie en de verwoesting van Jeruzalem. Maar Hij zegt dat het zo anders had kunnen verlopen als ze maar hadden geweten wat hun eigen vrede, hun eigen sjalom, hun eigen welzijn zou dienen. In plaats daarvan wordt die hun ontnomen. Die wordt voor hen verborgen. Deze ruiter op het rode paard neemt de vrede uit het land weg. Dat gebeurde beslist bij het uitbreken van de oorlog en gedurende de hele oorlog.

12

Het zwarte paard en de voedselschaarste

Dan Openbaring 6:5:

En toen het Lam het derde zegel geopend had, hoorde ik het derde dier zeggen: Kom en zie! En ik zag, en zie, een zwart paard, en hij die erop zat, had een weegschaal in zijn hand.

OPENBARING 6:5

De weegschaal werd natuurlijk op de markt gebruikt, en daardoor krijg je de indruk dat de handel op de een of andere manier wordt getroffen. Misschien wordt de voedselvoorziening getroffen, want de hoeveelheid geld die een maat tarwe kost, is nogal buitensporig. Een denarius was wat de gemiddelde arbeider op een dag verdiende. Dat weten we uit de Bijbel zelf. In sommige gelijkenissen die Jezus vertelde, spreekt Hij over arbeiders die een dag werken en aan het einde van de dag een denarius ontvangen. Dat was het loon waarop ze rekenden. Een denarius was een dagloon, waarschijnlijk voor twaalf uur werk. Maar een maat tarwe — het gebruikte Griekse woord duidt een inhoudsmaat van ongeveer één liter aan — was ongeveer wat één man op een dag zou eten. Als je voor een denarius een maat tarwe kon krijgen, betekent dat dat je de hele dag moest werken om alleen de maag van één man te vullen. En als je nu een gezin te eten moest geven? Je kon goedkoper graan kopen, gerst. Daarvan kon je voor een denarius drie maten krijgen. Maar hoe dan ook, voedsel is schaars en erg duur.

Het feit dat hij een weegschaal bij zich heeft, wijst erop dat ze onder het oordeel vallen. Er is werkelijk een voedseltekort en ze krijgen hun voedsel in afgewogen hoeveelheden. Leviticus 26 bevat een dreigement. Het lijkt sterk op Deuteronomium 28. Op beide plaatsen wordt gesproken over wat er met Israël zal gebeuren als het tegen God in opstand komt, en dat is niet fraai. In Leviticus 26:26 zegt Hij:

Wanneer Ik het u aan brood laat ontbreken, dan zullen tien vrouwen uw brood in één oven bakken en zij zullen uw brood in afgewogen hoeveelheden moeten teruggeven. U zult eten, maar niet verzadigd worden.

LEVITICUS 26:26

Je zult niet gewoon kunnen eten zoals je dat normaal doet in tijden van voorspoed, zoveel als je maar wilt. Je zult het moeten afwegen. Je moet je brood afwegen. Dat is precies wat we hier zien gebeuren. Er is een weegschaal in de hand van deze ruiters en hij weegt brood af. Heb je een maat tarwe nodig? Heb je drie maten gerst nodig? Dat gaat je een dagloon kosten.

13

De zevenvoudige oordelen van Leviticus

Nu we Leviticus 26 toch voor ons hebben, vind je het misschien interessant dat het hele hoofdstuk gaat over de oordelen die God over Israël zal brengen als het ontrouw is. Kijk naar vers 18. Hij zegt:

Als u dan ondanks dit alles nog niet naar Mij luistert, dan zal Ik u vanwege uw zonden zeven keer erger straffen.

LEVITICUS 26:18

Hij gaat daar verder op in. In vers 21 zegt Hij:

Als u dan tegen Mij blijft ingaan en niet naar Mij wilt luisteren,
dan zal Ik u overeenkomstig uw zonden zeven keer harder slaan.

LEVITICUS 26:21

Verderop, in vers 24:

dan zal Ik Zelf ook tegen u ingaan en zal Ik Zelf u vanwege uw
zonden ook zeven keer harder slaan.

LEVITICUS 26:24

En interessant genoeg staat er in vers 28:

dan zal Ik met grimmigheid tegen u ingaan en zal Ik Zelf u
vanwege uw zonden ook zeven keer erger straffen.

LEVITICUS 26:28

Natuurlijk is zevenmaal waarschijnlijk een symbool van een volledig oordeel. Zeven is het getal van volledigheid. Maar het is ook interessant dat Hij viermaal zegt:

Ik zal jullie zeven keer straffen.

Je hebt zeven zegels, zeven bazuinen en zeven schalen van toorn. Er zijn ook zeven donderslagen. We weten niet zeker waarop die betrekking hebben, maar sommige mensen hebben gedacht dat het boek Openbaring als het ware bewust de vervulling van deze dreigementen weergeeft. De oordelen in Openbaring komen voor in reeksen van zeven, zoals Leviticus zei:

Als u dan ondanks dit alles nog niet naar Mij luistert, dan zal Ik u
vanwege uw zonden zeven keer erger straffen.

LEVITICUS 26:18

enzovoort.

Maar hoe dan ook, een van de oordelen waarover Hij in Leviticus 26:26 spreekt, is dat je je brood naar gewicht zult eten en dat er tekorten zullen zijn. Dat blijkt inderdaad te zijn wat God dreigde Juda aan te doen, en dat is blijkbaar wat hier gebeurt.

Wat gebeurde er nu werkelijk tijdens de Joodse Oorlog? Josephus maakte in zijn boek Oorlogen van de Joden, of De Joodse Oorlog, boek 5, hoofdstuk 10, paragraaf 2, de volgende opmerking over de gevolgen die de voedseltekorten voor de mensen hadden: 'Er waren er inderdaad velen die alles wat ze hadden verkochten voor één maat. Dat was tarwe als ze tot de rijkere behoorden, maar gerst als ze armer waren.'

Het is interessant dat dit in bewoordingen zo sterk overeenkomt met Openbaring, aangezien Josephus Openbaring nooit heeft gelezen en waarschijnlijk niet eens wist dat het boek bestond. Hij leefde in dezelfde tijd. Hij schreef in Rome, waarschijnlijk in de tijd waarin dit werd geschreven. Of misschien ook niet; mogelijk was hij in Jeruzalem. Maar hij las geen christelijke literatuur. Hij zegt dat ze alles wat ze hadden verkochten of weggaven. Een denarius is alles wat iemand na een dag werken zou hebben, en iedere dag heeft hij een maat nodig om te eten. Alleen al om te eten kostte het hun alles wat ze hadden. Als ze tot de rijkere behoorden, konden ze een maat tarwe kopen. Zo niet, dan moesten ze het goedkopere graan kopen, gerst. Dat is niet precies dezelfde formulering als in Openbaring, maar het lijkt er bijzonder veel op. Het beschrijft de omstandigheden die tijdens het beleg werkelijk in Jeruzalem heersten.

Hoe zit het met de uitspraak aan het einde van Openbaring 6:6, waar staat:

En ik hoorde te midden van de vier dieren een stem zeggen: Een maat tarwe voor een penning en drie maten gerst voor een penning. En breng de olie en de wijn geen schade toe.

OPENBARING 6:6

14

De betekenis van olie en wijn

Waar gaat dat over? Veel commentatoren hebben gezegd dat deze derde ruiter, dit derde zegel, hongersnood of voedseltekorten voorstelt. Verschillende benaderingen van Openbaring zien de hongersnood natuurlijk als iets wat betrekking heeft op verschillende perioden in de geschiedenis. Maar waarschijnlijk is de meest gangbare verklaring dat er in tijden van droogte een tekort aan graangewassen ontstaat. Waarom? Omdat graan ondiepe wortels heeft. Graan verdroogt sneller. Het heeft vaker water nodig.

Maar olie komt van olijfbomen en wijn komt van wijnstokken, en die hebben diepere wortels. Dus in een tijd van droogte zul je jouw gerst en tarwe sneller verliezen dan jouw olie en wijn. Sommigen zeggen dat het hier eigenlijk over een gematigde droogte gaat, een gematigde hongersnood. Er zijn tekorten aan graangewassen, maar sommige voedingsmiddelen zijn nog steeds verkrijgbaar. Olie en wijn zijn echter niet echt basisvoedsel in je voedingspatroon. Graan is dat wel. Daarom hebben de mensen het zwaar, maar de droogte is niet zo ernstig geweest dat de wijnstokken en olijfbomen eraan zijn bezweken.

Een andere uitleg die vaak wordt gegeven van de woorden „Kom niet aan de olie en de wijn”, is dat olie en wijn meer luxegoederen zijn. De gewone mensen zullen moeite hebben om de eindjes aan elkaar te knopen en zelfs om hun gezin te voeden. Maar het lijkt erop dat de rijken zelfs in economisch moeilijke tijden altijd hun luxegoederen kunnen behouden. Zij lijken er niet door getroffen te worden. Dat zeggen sommigen.

Ik denk dat het misschien geen van beide is, hoewel het misschien wel zo is. Dat zou zelfs tijdens de hongersnoden in Jeruzalem waar kunnen zijn. Ik weet zeker dat er rijke mensen waren die hun luxegoederen nog steeds hadden. Maar Josephus vertelt een interessante kleine anekdote die volgens sommige preteristen misschien verband houdt met:

Kom niet aan de olie en de wijn.

15

De geroofde tempelolie en tempelwijn

Tijdens de belegering van Jeruzalem waren er, zoals ik al zei, strijdende groeperingen in de stad, Joden tegenover Joden. Een van de leiders van deze groeperingen was volgens Josephus een man die Johannes van Gischala heette. Johannes van Gischala was een rebellenleider, een tiran, zoals Josephus hem noemt. Op een bepaald moment verschansten hij en zijn troepen, degenen die bij hem waren, zich in de tempel en plunderden zij de voorraden van de tempel. Daar bevonden zich heilige olie en heilige wijn, die uitsluitend voor de offers gebruikt mochten worden. Maar zij hadden er geen eerbied voor. Zij gingen zich te buiten aan het drinken van de wijn en het gebruiken van de olie. Ze zalfden zichzelf met olie, wat heiligschennis was.

Josephus schrijft het als volgt. Dit staat in zijn boek De oorlogen van de Joden, of De Joodse Oorlog, zoals de titel ook wel wordt vertaald, boek 5, hoofdstuk 13, paragraaf 6. Hij zei: „Dienovereenkomstig tapte Johannes van Gischala de heilige wijn en olie af die de priesters bewaarden om over de brandoffers uit te gieten en die in het binnenste van de tempel waren opgeslagen. Hij verdeelde die onder zijn aanhangers, die zonder enige schroom meer dan een hin verbruikten door zich ermee te zalven en ervan te drinken.”

Zij hebben daadwerkelijk de olie en de wijn, die niet aangeraakt mochten worden, verontreinigd en zich eraan vergrepen. Sommigen zeggen dat deze uitspraak misschien door deze man werd overtreden:

Kom niet aan de olie en de wijn, hoe erg het ook wordt.

Er bestaan vanzelfsprekend veel verschillende meningen over wat hiermee wordt bedoeld:

Kom niet aan de olie en de wijn.

Maar hoe dan ook, de omstandigheden van schaarste en de economische moeilijkheden die men ondervond om alleen al een gezin te voeden, worden hier genoemd. Josephus getuigt ervan dat het in wezen zo was. Mensen gaven alles wat ze hadden voor een liter tarwe of misschien drie liter gerst.

16

Het vierde paard als symbolisch visioen

Openbaring 6:7 zegt:

En toen het Lam het vierde zegel geopend had, hoorde ik de stem van het vierde dier zeggen: Kom en zie! En ik zag, en zie: een grauw paard en die erop zat, zijn naam was de dood, en het rijk van de dood volgde hem. En hun werd macht gegeven over het vierde deel van de aarde om te doden met het zwaard, met honger, met de dood en door de wilde dieren van de aarde.

OPENBARING 6:7-8

Het eerste waarop ik wil wijzen, is dat de Dood geen persoon is en niet op een paard rijdt. Wanneer we deze paarden en hun ruiters zien, is dit symbolisch. Dat zou duidelijk moeten zijn. Het lijkt mij duidelijk dat er waarschijnlijk niet letterlijk paarden en ruiters in de hemel zijn die naar beneden komen en deze dingen doen. Hoewel er strikt genomen niet staat dat ze uit de hemel komen. Ze worden vanuit de hemel opgeroepen. De levende wezens, die blijkbaar een bepaalde bevoegdheid hebben om hen te roepen, roepen hen tevoorschijn. Het is een hemelse oproep, maar we lezen niet dat de paarden daadwerkelijk uit de hemel komen.

Er verschijnen hier ongetwijfeld geen echte paarden. Het is een visioen. Deze ruiters stellen duidelijk iets voor. Als de ene hongersnood voorstelt, een andere burgeroorlog en weer een andere verovering, dan stelt deze vanzelfsprekend de dood voor. Dit zijn geen echte paarden of echte mensen op paarden. Dit is een dramatische voorstelling van begrippen, die worden vermenselijkt en als personen worden voorgesteld.

Het is belangrijk om op te merken dat op dit vroege punt in de visioenen zowel de Dood als Hades als personen worden voorgesteld: een ruiter met iemand die achter hem aan komt. Aan het einde van Openbaring hoofdstuk 20 worden de Dood en Hades in de poel van vuur geworpen, samen met het beest, de valse profeet, de draak en in wezen alle andere slechteriken. We moeten beseffen wat voor boek we hier lezen. We

lezen een boek waarin dingen die geen personen zijn als personen worden beschreven, dus antropomorf worden voorgesteld. Daarom is een van de dingen die we moeten opmerken dat het boek Openbaring in symbolen geschreven is. Het lijkt mij dat dit vanzelfsprekend is.

Ik herinner me dat ik Henry Morris' commentaar op Openbaring las, dat The Revelation Record heet. Hij schreef The Genesis Record, dat naar mijn mening erg voortreffelijk is, en ik veronderstel dat hij besloot daarna The Revelation Record te schrijven, zodat zijn commentaren de Bijbel aan beide uiteinden zouden omsluiten. Maar helaas had hij over Openbaring niet dezelfde deskundigheid als over Genesis, en hij schreef een commentaar vanuit de bedelingenleer. Aangezien aanhangers van de bedelingenleer doorgaans opkomen voor de letterlijke interpretatie, maakte doctor Morris volgens mij de fout te denken dat Openbaring letterlijk moest worden opgevat. Ik houd heel veel van hem. Hij is een bijzonder dierbare man en een godvruchtige broeder. Maar in de inleiding van zijn commentaar zei hij: „Dit zal waarschijnlijk het meest letterlijke commentaar op Openbaring zijn dat ooit geschreven is.” Terwijl ik het las, dacht ik: „Waarschijnlijk wel.” Hij vatte alles behoorlijk letterlijk op.

Maar ik vond het interessant dat hij, toen hij bij deze ruiters kwam, een uitspraak deed. Hij zei: „De gebeurtenissen op aarde zijn letterlijk. De paarden zijn natuurlijk symbolisch, want in de hemel zijn geen paarden.” Ik kon het met niets in die uitspraak oneens zijn. Ik vond dat hij heel redelijk was door te stellen dat er in de hemel geen paarden zijn en dat de gebeurtenissen op aarde letterlijk waren, maar dat de paarden zelf symbolisch waren. Ik vond het interessant dat een man die zo sterk aan een letterlijke interpretatie van Openbaring vasthield, zelfs de paarden niet letterlijk kon opvatten.

Ik vond echter een man die nog letterlijker was dan hij: mijn kennis H. Wayne House. Wayne en ik zijn geen vrienden in de zin dat we niet echt tijd met elkaar doorbrengen. Maar H. Wayne House, ook een schrijver die de bedelingenleer aanhangt, las een deel van mijn manuscript voor Revelation: Four Views voordat het werd gepubliceerd en gaf er enig commentaar op. Ik had het hem ter inzage gegeven omdat hij een wetenschapper is die de bedelingenleer aanhangt. Ik citeerde daar Henry Morris, die

zei: „Er zijn geen paarden in de hemel.” Wayne House schreef er een aantekening bij en zei: „Wie zegt dat er geen paarden in de hemel zijn?” Met andere woorden, Wayne House zei: „Ik ben bereid zelfs dat letterlijk op te vatten.”

Ik denk dat iedereen dat kan doen als hij dat wil. Maar het zou duidelijk moeten zijn dat deze paarden symbolisch zijn, of er nu wel of geen paarden in de hemel zijn. Ze stellen oorlog voor. Ze stellen burgerlijke verdeeldheid voor. Ze stellen hongersnood en voedseltekort voor. Ze stellen dingen voor die geen werkelijke personen zijn. In dit geval wordt de dood als persoon voorgesteld, gevolgd door Hades. We moeten inzien dat dit geen letterlijke beschrijving is. Dit is een symbolische beschrijving van enkele dingen die werkelijk zijn gebeurd.

17

De vier oordelen over Jeruzalem

Wat is er gebeurd? In vers 8 staat:

En ze kregen macht over een vierde van de aarde — of van het land, afhankelijk van je standpunt. Maar waarmee moesten ze doden? Met het zwaard, met honger, met de dood en met de wilde dieren van de aarde.

Het woord dat daar met „dood” is vertaald, is *thanatos*. Het is hetzelfde als de naam van de ruiter op het paard zelf. De Dood rijdt op het paard. Maar *thanatos* is een woord dat de Septuaginta, dat wil zeggen het Griekse Oude Testament, meer dan vijftig keer gebruikte om het Hebreeuwse woord voor pestilentie te vertalen. In het Oude Testament komt het woord voor pestilentie vaak voor, en meer dan vijftig keer gebruikte de Septuaginta het woord *thanatos* om pestilentie te vertalen. Hoewel *thanatos* letterlijk dood betekent, werd het daarom in de tijd van Johannes, in de tijd van de Griekse Bijbel, ook gebruikt voor het woord pestilentie.

Deze vier dingen zouden daarom gelezen kunnen worden als het zwaard, honger, pestilentie en de wilde dieren van de aarde. Dat is natuurlijk wat het volgens mij werkelijk betekent. Daardoor is het een duidelijke toespeling op iets in het Oude Testament, iets wat ons helpt te begrijpen wat we hier zien.

In Ezechiël 5:17 zegt God:

Ik zal honger en wilde dieren, die u van kinderen beroven, over u zenden. Pest en bloed vergieten zullen onder u rondwaren. Ik zal het zwaard over u brengen. Ík, de HEERE, heb gesproken.

EZECHIËL 5:17

We hebben dus hongersnood, wilde dieren, pestilentie en het zwaard.

Maar nog meer ter zake: kijk naar Ezechiël 14:21:

Want zo zegt de Heere HEERE: Ook al zend Ik Mijn vier ergste oordelen — zwaard, honger, wilde dieren en pest — naar Jeruzalem om daar mens en dier uit te roeien,

EZECHIËL 14:21

Wat interessant is, is dat van de vier zware oordelen specifiek wordt gezegd dat het Gods vier zware oordelen tegen Jeruzalem zijn. Johannes wist dat. De Heilige Geest wist dat. Van alles wat over deze dood en Hades en de vierde ruit gezegd had kunnen worden, koos de Heilige Geest ervoor te zeggen dat het deze vier zware oordelen tegen Jeruzalem waren die een kwart van de mensen in het land doodden.

Aan het einde van vers 8 lezen we dus dat dezen doodden met het zwaard, met honger, met pestilentie en met wilde dieren van de aarde. Dat zijn precies dezelfde dingen die Ezechiël de vier zware oordelen over Jeruzalem noemt, of, in de King James, „the four sore judgments”.

Naar mijn idee staan hier heel wat toespelingen op dingen in de Schrift die betrekking hebben op Jeruzalem, en op dingen bij Josephus over de Joodse Oorlog. Het zijn daarom dingen die onze blik op Jeruzalem richten. Dat is waar we zouden moeten verwachten dat dit naartoe gaat, aangezien we nu het oordeel zien over degenen die de martelaren hebben gedood. Jezus maakt heel duidelijk dat Hij daarmee Jeruzalem bedoelt.

18

De martelaren onder het altaar

Nu hebben we, zoals ik al zei, enige tijd aan het vijfde zegel besteed. Er staat:

En toen het Lam het vijfde zegel geopend had, zag ik onder het altaar de zielen van hen die geslacht waren omwille van het Woord van God, en omwille van het getuigenis dat zij hadden.

OPENBARING 6:9

Dat zouden zowel profeten uit het Oude Testament als predikers uit het Nieuwe Testament kunnen zijn.

En zij riepen met luide stem: Tot hoelang, heilige en waarachtige Heerser, oordeelt en wreekt U ons bloed niet aan hen die op de aarde wonen?

OPENBARING 6:10

En aan ieder van hen werd een lang wit gewaad gegeven. En tegen hen werd gezegd dat zij nog een korte tijd moesten rusten, totdat ook het aantal van hun mededienstknachten en hun broeders, die evenals zij gedood zouden worden, volledig zou zijn geworden.

OPENBARING 6:11

Ik hoef hier niet veel meer over te zeggen, aangezien dit al verscheidene keren ter sprake is gekomen. Maar één punt heb ik nog niet genoemd: wat hij zag, waren de zielen van de martelaren aan de voet van het altaar. Ik geloof dat het altaar in de hemel is. Ik geloof dat de visioenen van Johannes zich in de hemel afspelen. Het zou, neem ik aan, een visioen van het aardse altaar kunnen zijn. Maar Johannes ziet in Openbaring op verschillende momenten onderdelen van de tabernakel en onderdelen van de

tempel in de hemel. Op een bepaald moment ziet hij de ark van het verbond in de hemel. Een andere keer ziet hij het reukofferaltaar, waar de gebeden van de heiligen samen met wierook worden geofferd. Hij ziet daar het heilige der heiligen.

In dit geval denk ik dat hij het altaar ziet dat waarschijnlijk het brandofferaltaar is. De reden daarvoor is wat zich aan de voet ervan bevindt. De zielen van de martelaren bevinden zich aan de voet van het altaar. Volgens het Joodse ritueel in Leviticus, hoofdstuk 4, vers 7, lieten de Joodse priesters, wanneer zij de keel van een dier doorsneden, het bloed ervan wegvloeien aan de voet van het altaar. Daar verzamelde zich het bloed van het offer: aan de voet van het altaar, onder het altaar.

19

Het bloed van de martelaren als offer

Het interessante is dat dit de zielen van de martelaren zijn, maar ze staan voor het bloed van de martelaren. Er staat immers in Leviticus 17:11:

Want het leven van het vlees is in het bloed, en Ik heb dat Zelf voor u op het altaar gegeven om voor uw leven verzoening te doen. Want het is het bloed dat door middel van het leven verzoening bewerkt.

LEVITICUS 17:11

De ziel van het vlees, of het leven van het vlees, is in het bloed. Nephesh is het woord dat wordt gebruikt: ziel. De ziel van het vlees is in het bloed. Of het nu om bloed of om de ziel gaat, het is het leven. Het bloed van de martelaren is vergoten en hun leven is uitgegoten.

Er staat dat zij geslacht zijn. Het woord dat daar met 'geslacht' is vertaald, is het specifieke woord voor het offeren van een dier door zijn keel door te snijden. Het woord werd zelfs gebruikt in hoofdstuk 5, vers 6, toen hij Jezus zag als een Lam dat

geslacht was, dat wil zeggen: geofferd. Deze mensen zijn martelaren, en hun dood wordt niet alleen als een dood beschouwd, maar als een offer, als iets wat aan God wordt aangeboden.

Paulus zegt ons in Romeinen 12:1:

Ik roep u er dan toe op, broeders, door de ontfermingen van God, om uw lichamen aan God te wijden als een levend offer, heilig en voor God welbehaaglijk: dat is uw redelijke godsdienst.

ROMEINEN 12:1

en dat is waar. Zolang wij leven, moeten onze lichamen aan de Heere aangeboden worden alsof wij op het altaar liggen, heilig voor de Heere en beschikbaar voor Zijn dienst. Maar er komt een moment waarop wij een stervend offer worden in plaats van een levend offer, als het martelaarschap ons ten deel mocht vallen.

Deze mensen zijn geofferd. Ze zijn geofferd als een lam. Hun bloed, of liever gezegd hun zielen, verzamelen zich aan de voet van het altaar, zoals het bloed van de offers. Interessant genoeg zijn degenen die hen offeren ongetwijfeld Joodse priesters. Zij waren het immers die het bloed aan de voet van het altaar zouden uitgieten: de Joodse priesters in Leviticus. Het hoofd van het Sanhedrin was de hogepriester, hoewel niet alle leden van het Sanhedrin priesters waren. Kajafas, de hogepriester, had de zaak tegen Jezus op touw gezet. Aanvankelijk was het het Sanhedrin dat Christus kruisigde en ook Stefanus stenigde, enzovoort. Met andere woorden, deze mensen zijn geofferd. Heel mogelijk wordt hun bloed de hogepriesters of de priesters aangerekend, omdat zij Christus en de apostelen inderdaad vervolgden.

Hun bloed, of hun zielen, roept met luide stem. Bedenk dat het bloed van Abel vanuit de aardbodem riep toen Kaïn Abel doodde. Jezus zei dat al het rechtvaardige bloed dat vergoten was, vanaf het bloed van Abel, deze generatie aangerekend zou worden. Hij zei dat deze generatie de prijs zou betalen voor al het rechtvaardige bloed vanaf dat van Abel.

Het bloed van Abel — het bloed van de eerste martelaar, het eerste onschuldige slachtoffer dat omwille van de gerechtigheid werd gedood — riep vanuit de aardbodem. Waar riep het om? Blijkbaar om wraak, om rechtvaardiging, en om ingrijpen van God om iets te doen waardoor het onrecht werd rechtgezet. Zo roepen ook de zielen van de martelaren het uit, zoals het bloed van Abel vanuit de aardbodem deed:

En toen het Lam het vijfde zegel geopend had, zag ik onder het altaar de zielen van hen die geslacht waren omwille van het Woord van God, en omwille van het getuigenis dat zij hadden. En zij riepen met luide stem: Tot hoelang, heilige en waarachtige Heerser, oordeelt en wreekt U ons bloed niet aan hen die op de aarde wonen?

OPENBARING 6:9-10

Hun wordt gezegd dat dit zal gebeuren.

Aan het begin van deze lezing hebben we gezien dat we in hoofdstuk 19, vers 2, lezen dat God nu, aan het einde van het boek, hun bloed gewroken heeft. Het nog niet gewroken bloed van de martelaren lijkt ons aan het begin van het boek te worden voorgesteld als de onafgedane zaak. Het gewroken bloed van de martelaren is aan het einde van het boek de afgedane zaak. In wezen gaat het boek over het wreken van hun bloed.

20

Het zesde zegel en kosmische beeldspraak

Nu het zesde zegel, vers 12:

En ik zag toen het Lam het zesde zegel geopend had, en zie, er kwam een grote aardbeving, en de zon werd zwart als een haren zak, en de maan werd als bloed,

OPENBARING 6:12

Dat zal geitenhaar zijn geweest, waarschijnlijk een haren zak die van geitenhaar was gemaakt. Die geiten hadden zwart haar.

En de hemel week terug als een boekrol die wordt opgerold. En alle bergen en alle eilanden werden van hun plaats gerukt. En de koningen van de aarde, de groten, de rijken, de oversten over duizend, de machtigen en alle slaven en vrije mensen verborgen zich in de grotten en tussen de rotsen in de bergen. En zij zeiden tegen de bergen en de rotsen: Val op ons en verberg ons voor het aangezicht van Hem Die op de troon zit, en voor de toorn van het Lam. Want de grote dag van Zijn toorn is aangebroken en wie kan dan staande blijven?

OPENBARING 6:14-17

Er worden zeven verschillende categorieën genoemd. Ze worden niet voor ons geteld, maar het is een van de vele zeventallen in het boek Openbaring. Het wordt bijna overbodig om die allemaal op te sommen, maar ik denk dat het opzettelijk gebeurt om de lijst op zeven soorten te brengen. Alle mensen, met andere woorden, de hele bevolking, verborgen zich in de grotten en tussen de rotsen van de bergen. Deze passage zit zo vol prachtige dingen die de stelling ondersteunen dat we hier naar de verwoesting van Jeruzalem kijken. Om te beginnen hebben we zowel kosmische als

geologische, seismische verstoringen. Er is een aardbeving. De zon, de maan en de sterren worden getroffen. In feite wordt de hele hemel opgerold als een boekrol. Alle bergen en eilanden verdwijnen.

Geen van deze dingen is letterlijk, en dat kan worden aangetoond. Ze zijn evenmin letterlijk als het rode paard, het witte paard en het groene paard letterlijk zijn. Het zijn symbolen, en het zijn bekende symbolen. Gelukkig voor ons hebben we bij de Bijbelschrijvers veel voorbeelden van deze algemeen gebruikte symbolen, want wij spreken gewoonlijk niet met zulke symbolen en onze hedendaagse schrijvers doen dat ook niet.

Zelfs in deze passage zelf, zonder verder te kijken, kunnen we gemakkelijk zien dat het niet letterlijk is. Want in vers 14, midden in dat vers, staat:

Elke berg en elk eiland werd van zijn plek geschoven.

Daar raken we dus onze bergen en onze eilanden kwijt. Maar hoe kan het dan dat aan het einde van vers 15 mensen zich verbergen in grotten en tussen de rotsen van de bergen? Waar kwamen die bergen vandaan? En ze zeiden tegen de bergen en de rotsen:

Val op ons.

Ik dacht dat alle bergen verdwenen waren. Alle bergen en heuvels waren weggenomen, maar nu hebben we mensen die zich tussen de rotsen van de bergen verbergen en de bergen aanroepen om hen te verbergen.

Het is duidelijk dat het niet de bedoeling is dat we dit als een letterlijke reeks gebeurtenissen opvatten. Dit is iets wat we in ons moeten opnemen als een afschuwelijk oordeel, beschreven in kosmische en seismologische termen.

21

Joëls profetie en de uitstorting van de Geest

Wanneer er bijvoorbeeld staat dat de zon zwart werd als een haren zak en de maan als bloed werd, komt deze taal uit Joël 2:31. Die passage wordt door Petrus aangehaald, dus we hoeven niet te raden naar het tijdstip waarop die vervuld werd. In Joël 2:28 tot

en met 31 gaat het erover dat God Zijn Geest uitstort op alle vlees, en:

Daarna zal het geschieden dat Ik Mijn Geest zal uitstorten op alle vlees: uw zonen en uw dochters zullen profeteren, uw ouderen zullen dromen dromen, uw jongemannen zullen visioenen zien.

JOËL 2:28

Daarna gaat het verder over kosmische verstoringen.

Petrus legt met Pinksteren in Handelingen 2 uit wat er daadwerkelijk voor de ogen van die mensen in Jeruzalem gebeurt, terwijl ze zien dat de Geest is neergedaald. Er zijn tongen van vuur boven de hoofden van de christenen. Ze spreken in onbekende talen die ze nooit hebben geleerd. Iemand wil een verklaring. Hij zegt:

Maar dit is wat gesproken is door de profeet Joël:

HANDELINGEN 2:16

In Handelingen 2:16 zegt hij:

Maar dit is waarover de profeet Joël sprak.

Hij haalt hem aan:

En het zal zijn in de laatste dagen, zegt God, dat Ik zal uitstorten van Mijn Geest op alle vlees; en uw zonen en uw dochters zullen profeteren, uw jongemannen zullen visioenen zien en uw ouderen zullen dromen dromen. En ook op Mijn dienaren en op Mijn dienaressen zal Ik in die dagen van Mijn Geest uitstorten en zij zullen profeteren.

HANDELINGEN 2:17-18

Hij had het citaat daar kunnen beëindigen als hij alleen over Pinksteren had willen spreken, want op dat punt houdt Joël op over Pinksteren te spreken. Maar Joël gaat verder, en Petrus vond kennelijk dat de rest van dit citaat ook relevant was voor wat er

op dat moment gebeurde. De passage gaat verder:

En Ik zal wonderen geven in de hemel boven en tekenen op de aarde beneden: bloed, vuur en rookwalm. De zon zal veranderd worden in duisternis en de maan in bloed, voordat de grote en ontzagwekkende dag van de Heere komt. En het zal zo zijn dat ieder die de Naam van de Heere zal aanroepen, zalig zal worden.

HANDELINGEN 2:19-21

Hier wordt verwezen naar de grote en ontzagwekkende dag van de Heere. De Engelse vertaling die de spreker gebruikt, heeft in Handelingen ‘opmerkelijke’ en in Joël ‘verschrikkelijke’; in de aangehaalde HSV luidt het op beide plaatsen ‘ontzagwekkende’.

De zon zal veranderd worden in duisternis en de maan in bloed, voor die dag van de HEERE komt, die grote en ontzagwekkende.

JOËL 2:31

‘Ontzagwekkende’ is het woord dat in onze vertaling van Joël 2:31 wordt gebruikt. Er komt deze grote en verschrikkelijke dag des Heeren, en voordat die komt, zal God Zijn Geest uitstorten op het overblijfsel in Israël. Daarna zullen de gebeurtenissen komen die de grote en verschrikkelijke dag des Heeren inleiden. Die worden in deze bewoordingen beschreven: er zullen wonderen zijn in de hemel boven en tekenen op de aarde beneden, bloed en vuur, rookzuilen.

22

Bloed, vuur en rook boven Jeruzalem

Dat was er zeker in Jeruzalem. Er was bloed. Josephus zei dat het bloed als beken door de straten stroomde. Er werd zoveel bloed vergoten in de straten. Er was vuur. De tempel werd verbrand. Andere delen van de stad werden verbrand. Grote rookwolken stegen op. Daardoor leek de zon verduisterd te worden en leek de maan bloed te

worden. Daar zit iets letterlijks in, want dikke rook verduistert inderdaad de hemel. Daardoor verdwijnt de zon inderdaad uit het zicht. Bloed is zelfs de kleur die de maan soms lijkt te hebben wanneer er rook in de lucht hangt. Ik weet dat, omdat ik in Los Angeles ben opgegroeid. Toen ik opgroeide, hadden de auto's geen katalysatoren en kon je regelmatig de kleur van de lucht zien. Die was grijs. Lucht hoort kleurloos te zijn. In Los Angeles was die niet kleurloos. Die was grijs. Soms was het zo erg dat je ogen al begonnen te branden wanneer je naar buiten ging, omdat er zoveel uitlaatrook met de lucht vermengd was. Op sommige avonden ging je naar buiten en was het volle maan. Als de maan laag aan de horizon stond, zag ze er letterlijk zo rood uit als een appel. Ze zag er bloedrood uit.

Degenen onder ons die destijds aanhangers van de bedelingenleer waren, hebben menige avond naar de maan gekeken terwijl die letterlijk bloedrood was. We zeiden: „Oei.” We dachten echt dat het nu ging gebeuren. Maar dat is gewoon het effect van rook in de lucht. Daardoor ziet de maan er rood uit. Als de rook dik en donker is, verduistert die de zon. Dat is wat er gaat gebeuren. Jeruzalem zal rookkolommen hebben, vuur, bloed in de straten, een verduisterde zon en een maan die in bloed verandert, voordat de grote en verschrikkelijke dag van de Heere komt, zeiden Joël en Petrus.

Het feit dat Petrus dit bij deze gelegenheid aanhaalde in een uitspraak die begon met:

Dit is dat, waarmee hij bedoelde dat dit de tijd van de vervulling was, betekent dat Joël twee dingen voorspelde. Hij voorspelde een uitstorting van de Heilige Geest vóór de grote en ontzagwekkende dag van de Heere, en verbranding, bloedvergieten en ellende. Natuurlijk hebben we in onze bestudering van het Oude Testament al gezien hoe vaak dat het geval is: de val van Jeruzalem wordt in de profetie verbonden met de nieuwe orde, het tijdperk van de Geest, het tijdperk van de Messias. Joël noemt deze twee dingen en Petrus noemt niet alleen het eerste gedeelte. Hij noemt het geheel en zegt: „Dit is wat er gebeurt. Dit is het tijdperk waarin jullie nu leven, het tijdperk waarover Joël sprak.” Met andere woorden, de verwoesting van Jeruzalem is nabij en de uitstorting van de Geest is een aanwijzing dat dit de tijd is waarin je daarvoor op je hoede moet zijn.

Als je opnieuw naar de passage in Openbaring kijkt, hebben we deze twee verschijnselen, dezelfde die duidelijk aan Joël ontleend zijn. Er staat:

En ik zag toen het Lam het zesde zegel geopend had, en zie, er kwam een grote aardbeving, en de zon werd zwart als een haren zak, en de maan werd als bloed,

OPENBARING 6:12

Aan het einde van hoofdstuk 6 van Openbaring zeggen degenen die zich verbergen:

Want de grote dag van Zijn toorn is aangebroken en wie kan dan staande blijven?

OPENBARING 6:17

Dit is duidelijk de grote en verschrikkelijke dag van de Heere die Joël voorspelde. Het is die grote dag van Zijn toorn. Maleachi sprak ook over die dag. Hij noemde die:

Zie, Ik zend tot u de profeet Elia, voordat de dag van de HEERE komt, die grote en ontzagwekkende dag.

MALEACHI 4:5

We zullen binnenkort naar Maleachi kijken als kruisverwijzing bij een deel hiervan. Maar we zien dat een passage over de val van Jeruzalem in Joël, die door Petrus wordt aangehaald en zo wordt geduid, ook de achtergrond voor deze passage vormt, met de zon die zwart wordt en de maan die in bloed verandert.

23

Vallende sterren en een opgerolde hemel

Er staat in vers 13:

en de sterren van de hemel vielen op de aarde, zoals een vijgenboom zijn onrijpe vijgen afwerpt als hij door een harde wind wordt geschud.

OPENBARING 6:13

Deze beide beelden, sterren die als vijgen vallen en de hemel die als een boekrol wordt opgerold, komen feitelijk uit Jesaja 34. Op het eerste gezicht gaat die passage over de verwoesting van Edom.

In Jesaja 34:4 staat:

Heel het sterren leger aan de hemel zal vergaan. De hemel zal opgerold worden als een boek rol, en heel zijn leger zal vallen, zoals bladeren vallen van een wijnstok, en zoals vijgen vallen van een vijgenboom.

JESAJA 34:4

Daarmee worden de sterren bedoeld. Dat beeld vinden we nu in het zesde zegel in Openbaring. Het is heel duidelijk dat Openbaring 6 dit beeld doelbewust overneemt uit Jesaja 34:4. Maar de volgende regel in Jesaja 34 zegt:

Want Mijn zwaard is dronken geworden in de hemel. Zie, het zal neerdalen op Edom, op het volk dat Ik geslagen heb met de ban, als een oordeel.

JESAJA 34:5

Hier wordt dus gezegd dat Edom onder het oordeel staat. Ik heb bij andere gelegenheden geopperd dat Edom hier misschien een voorstelling van Jeruzalem is. Maar of dat nu wel of niet zo is, het is duidelijk dat dit oprollen van de hemel als een boekrol geen teken van het einde van de wereld is. We kijken niet naar het letterlijke einde van het heelal. Deze dingen gebeuren niet werkelijk aan de hemel. Dit is gewoon de apocalyptische taal die voor oordelen wordt gebruikt, zoals we die bijvoorbeeld aantreffen bij het oordeel over Edom.

Trouwens, Edom is tegenwoordig een uitgestorven volk. Dit is dus geen toekomstig oordeel over Edom. Er is geen toekomst voor Edom. Er is geen heden voor Edom. De afgelopen tweeduizend jaar is er zelfs geen verleden van Edom geweest. Zo lang is het al verdwenen. Als dit oprollen van de hemel als een boekrol en het vallen van de sterren letterlijk was, zou dat duidelijk het einde van het heelal zijn. Sterren kunnen natuurlijk niet op de aarde vallen, omdat de aarde veel kleiner is dan de sterren. Dat zou gewoon niet werken.

Het is duidelijk dat we hier niet naar letterlijke beschrijvingen kijken. We kijken naar apocalyptische beeldspraak. Deze beelden worden overal in de Schrift gebruikt om te spreken over de val van volken of van hoofdsteden. Over Egypte, Babylon, Tyrus en Jeruzalem wordt in het Oude Testament gezegd dat ze vallen, en dit soort bewoordingen wordt vaak gebruikt bij de profeten.

Ik heb al gezegd dat vers 14, waar staat dat elke berg en elk eiland van zijn plaats werd bewogen, ook niet letterlijk kan worden opgevat. In de paar verzen hierna spelen namelijk nog enkele bergen een rol in het verhaal. Nogmaals, het is impressionistisch. Er is die grote aardbeving. Die brengt alles in beweging. Die verandert alles, zelfs alles wat zo blijvend lijkt. Jeruzalem en zijn tempel leken zeker blijvend, even blijvend als de eeuwige heuvels. Maar ook zij kunnen ten onder gaan, net als alles wat ogenschijnlijk zo blijvend is.

24

De koningen van het land in Psalm 2

In vers 15 staat dat de koningen van de aarde, de groten, de rijken, de oversten, enzovoort, zich in grotten zullen verbergen. Laten we het even hebben over de koningen van de aarde. Ik heb gezegd dat „aarde” volgens mij het best als „land” kan worden opgevat. Maar waren er koningen van het land Israël?

De uitdrukking „koningen van het land”, of „koningen van de eretz”, komt voor in Psalm 2. In Psalm 2 staat in de eerste verzen het Hebreeuwse equivalent van deze Griekse uitdrukking. Psalm 2:1 zegt:

Waarom woeden de heidenvolken en bedenken de volken wat zonder inhoud is? De koningen van de aarde stellen zich op en de vorsten spannen samen tegen de HEERE en tegen Zijn Gezalfde: Laten wij Hun banden verscheuren en Hun touwen van ons werpen!

PSALMEN 2:1-3

„De koningen van de aarde” is het Hebreeuwse equivalent van de uitdrukking in Openbaring. Gezalfde betekent de Messias. Dat wil zeggen dat deze machtige mensen zich tegen God en tegen de Messias verzetten.

Als we naar Handelingen 4 kijken, zien we dat de apostelen dit vers daadwerkelijk citeren. Hoe zij het toepassen, is veelzeggend. Het Sanhedrin heeft hun gedreigd dat ze ernstige gevolgen zullen ondervinden als ze nog langer in de Naam van Jezus prediken. Ze zijn teruggegaan naar de groep discipelen waartoe ze behoorden en hebben een gebedsbijeenkomst gehouden. Midden in vers 24 zeiden ze in hun gebed:

En toen zij dat gehoord hadden, verhieven zij eensgezind hun stem tot God en zeiden: Heere! U bent de God Die de hemel en de aarde en de zee gemaakt hebt, en alle dingen die erin zijn, en Die bij monde van David, Uw knecht, gezegd hebt: Waarom woeden de heidenvolken en bedenken de volken wat inhoudsloos is? De koningen van de aarde stellen zich op en de vorsten spannen samen tegen de Heere en tegen Zijn Gezalfde.

HANDELINGEN 4:24-26

Nu citeren ze Psalm 2. En daar staat het: „de koningen van de aarde”. Ditmaal is het de Griekse uitdrukking, omdat het Nieuwe Testament in het Grieks is geschreven. Het is de uitdrukking uit de Septuaginta. Het is dezelfde uitdrukking die we herhaaldelijk in Openbaring aantreffen. Telkens wanneer je in Openbaring over de koningen van de aarde leest, staat daar deze uitdrukking.

De discipelen zien dit als iets wat al vervuld is. Ze zeggen:

25

De bestuurders die zich tegen Jezus keerden

Want, in waarheid, tegen Uw heilig Kind Jezus, Die U gezalfd hebt, zijn Herodes en Pontius Pilatus samen met de heidenen en de volken van Israël bijeengekomen, om alles te doen wat Uw hand en Uw raadsbesluit van tevoren bepaald had dat er gebeuren zou.

HANDELINGEN 4:27-28

Met andere woorden, zij zien de vervulling van deze psalm als iets wat in hun tijd heeft plaatsgevonden. Jezus is de Christus van de Heere, tegen Wie men zich heeft verzet. Wie heeft zich tegen Hem verzet? Wie zijn de koningen van de aarde? Herodes, Pontius Pilatus en de leiders van de Joden. Herodes regeerde over Galilea. Pilatus was de Romeinse bestuurder die Judea bestuurde. Het Sanhedrin bestond uit de leiders van de Joden. Dit zijn de mensen die de apostelen opvatten als de koningen van de aarde in Psalm 2.

Met andere woorden, zij hadden er geen enkele moeite mee om deze uitdrukking op te vatten als een aanduiding van de plaatselijke bestuurders van Judea en Galilea, de bestuurders van Israël, de bestuurders van het land Israël. Zo pasten de apostelen die uitdrukking uit het Oude Testament specifiek toe. Johannes bevond zich onder die discipelen. Hij was een van degenen die bij die gelegenheid met hen baden. Hij is ook degene die dit boek heeft geschreven.

Hij zei:

En de koningen van de aarde, de groten, de rijken, de oversten over duizend, de machtigen en alle slaven en vrije mensen verborgen zich in de grotten en tussen de rotsen in de bergen. En zij zeiden tegen de bergen en de rotsen: Val op ons en verberg ons voor het aangezicht van Hem Die op de troon zit, en voor de toorn van het Lam.

OPENBARING 6:15-16

Deze groep wordt een aantal keer genoemd. Dit is de eerste keer in Openbaring, maar „de bestuurders van het land” zou zijn hoe de apostelen deze uitdrukking begrepen.

26

De vlucht naar grotten bij Jeruzalems val

Dit is daadwerkelijk letterlijk vervuld. Josephus beschrijft het in zijn boek Oorlogen van de Joden, in boek 6, hoofdstuk 7, paragraaf 3. Dit gebeurde toen de Romeinen door de muren heen waren gebroken en onder de Joden in de stad een ravage aanrichtten. Dit gebeurde aan het einde van de oorlog.

Josephus zei: „Zo was nu de laatste hoop waarop de tirannen steunden,” waarmee hij de Joodse tirannen bedoelt, zoals Johannes van Gischala en anderen, „de laatste hoop waarop de tirannen en de bende rovers die bij hen waren steunden, gevestigd op de ondergrondse grotten en spelonken. Als ze daar eenmaal naartoe konden vluchten, verwachtten ze dat niemand naar hen zou zoeken. Ze probeerden ervoor te zorgen dat ze, nadat de hele stad verwoest zou zijn en de Romeinen vertrokken zouden zijn, weer tevoorschijn konden komen en aan hen konden ontkomen. Dit was niets meer dan een droom van hen, want ze konden zich niet voor God en ook niet voor de Romeinen verborgen houden.”

Merk op dat Josephus het oordeel over deze mensen ziet als afkomstig van God. Hij is zelf een Jood, maar hij ziet daarin hoe God een goddeloze stad oordeelt en de Romeinen als Zijn werktuigen gebruikt. Maar merk op dat de laatste plaats waar ze zich verborgen, de grotten en spelonken onder de stad waren. Ze hoopten dat ze gespaard zouden blijven voor de toorn van God en van de Romeinen. In Openbaring hebben we dus deze mensen die zich in de grotten verbergen, omdat de toorn van het

Lam, de toorn van God, over hen komt. Josephus had er geen idee van in welke mate hij bevestigde wat Openbaring zei, want hij kende het boek Openbaring niet. Maar er is meer, want we zien dat deze mensen tegen de rotsen zeggen:

En de koningen van de aarde, de groten, de rijken, de oversten over duizend, de machtigen en alle slaven en vrije mensen verborgen zich in de grotten en tussen de rotsen in de bergen. En zij zeiden tegen de bergen en de rotsen: Val op ons en verberg ons voor het aangezicht van Hem Die op de troon zit, en voor de toorn van het Lam. Want de grote dag van Zijn toorn is aangebroken en wie kan dan staande blijven?

OPENBARING 6:15-17

27

Jezus waarschuwt de vrouwen van Jeruzalem

Als je Lukas 23 bekijkt, geeft Jezus ons de geïnspireerde uitleg van deze passage. In Lukas 23:28-31 is Jezus met Zijn kruis op weg naar Golgotha. Vers 27 zegt:

En een grote menigte van volk volgde Hem; ook een menigte van vrouwen, die zich op de borst sloegen en Hem beklagden.

LUKAS 23:27

Hij keerde Zich naar de rouwende vrouwen en zei:

En Jezus keerde Zich naar hen om en zei: Dochters van Jeruzalem, huil niet over Mij, maar huil over uzelf en over uw kinderen,

LUKAS 23:28

Jullie generatie en de generatie van jullie kinderen zullen iets meemaken waarover jullie zouden moeten huilen, jullie inwoners van Jeruzalem, jullie dochters van Jeruzalem. Het klinkt alsof er tijdens het leven van die vrouwen en hun kinderen iets met Jeruzalem zou kunnen gebeuren.

want zie, er komen dagen waarin men zal zeggen: Zalig zijn de onvruchtbaren en de buiken die niet gebaard hebben, en de borsten die niet gezoogd hebben. Dan zullen zij beginnen te zeggen tegen de bergen: Val op ons, en tegen de heuvels: Bedek ons.

LUKAS 23:29-30

Dat klinkt behoorlijk vergelijkbaar met Openbaring 6. Jezus zegt:

Want als zij dit doen met het groene hout, wat zal er dan met het dorre gebeuren?

LUKAS 23:31

of in sommige vertalingen:

de groene boom. Jezus is een goede boom. Hij is een levende boom. Hij draagt vrucht, anders dan die vijgenboom die verdord was en waarvan niemand ooit meer vrucht zal eten, omdat hij verdord en uitgedroogd is. Israël is een verdorde, vruchteloze boom geworden. Jezus heeft daarentegen nog steeds goede eigenschappen, anders dan de dorre boom. Hij zegt: “Maar als de Romeinen Mij zo behandelen, hoe zullen ze jullie dan behandelen? Als ze dit doen met iemand zoals Ik — Ik ben niet eens een misdadiger. Ik ben niet eens waardeloos zoals jullie. Ik ben niet verdord en vruchteloos zoals deze wijnstok, Israël. Ik ben de ware wijnstok. Ik draag vrucht. Als ze dit doen met iemand die waarde heeft, wat zullen ze dan doen met een boom die geen waarde heeft?”

Met andere woorden, wat zullen ze met Jeruzalem doen? Jullie vrouwen, jullie dochters van Jeruzalem, en jullie kinderen: wat zullen ze met jullie doen als ze dit met Mij doen? Dat is wat Hij zegt. De tijd zal komen dat de Romeinen ergere dingen met

Jeruzalem zullen doen dan wat ze hier met Jezus doen. Hij zegt dat ze dan tegen de bergen zullen zeggen: “Bedek ons, val op ons, verberg ons.”

Jezus voorspelde dat voordat Johannes Openbaring schreef. Johannes beschrijft deze mensen als mensen die precies die woorden zeggen, of in wezen precies die woorden:

En de koningen van de aarde, de groten, de rijken, de oversten over duizend, de machtigen en alle slaven en vrije mensen verborgen zich in de grotten en tussen de rotsen in de bergen. En zij zeiden tegen de bergen en de rotsen: Val op ons en verberg ons voor het aangezicht van Hem Die op de troon zit, en voor de toorn van het Lam. Want de grote dag van Zijn toorn is aangebroken en wie kan dan staande blijven?

OPENBARING 6:15-17

Dit is natuurlijk de Romeinse invasie. Maar die wordt in het boek Openbaring beschreven als de toorn van Christus en de toorn van God. Want ze zeggen:

De grote dag van Zijn woede is gekomen, en wie kan dan nog overeind blijven?

28

Wie kan standhouden op de dag van toorn?

Deze vraag vormt de aanloop naar hoofdstuk 7, omdat het antwoord op de vraag in hoofdstuk 7 wordt gegeven. Dit is de dag van Gods toorn over Jeruzalem. Dit is de grote en verschrikkelijke dag van de Heere, zoals Joël die noemde, of, zoals Maleachi die noemde, “de grote en ontzagwekkende dag van de Heere”. Maar zullen er overlevenden zijn? Dit is zo’n bloedige holocaust. Dit is zo’n algeheel oordeel. Zal er iemand overleven? De retorische vraag:

De vraag ‘Wie zal overeind kunnen blijven?’ wekt de indruk dat er enige twijfel bestaat of er wel iemand zal kunnen standhouden. Die vraag is een rechtstreeks citaat uit Maleachi dat verband houdt met de val van Jeruzalem in het jaar 70 na Christus. Als je

kijkt naar Maleachi, het laatste boek van het Oude Testament, wordt de verwoesting van Jeruzalem in het jaar 70 na Christus genoemd in de hoofdstukken 3 en 4, de laatste twee hoofdstukken. Maleachi heeft maar vier hoofdstukken. Zowel het derde als het vierde hoofdstuk verwijst naar de grote en ontzagwekkende dag van de Heere. Beide passages noemen dat Johannes de Doper voorafgaand daaraan zou komen.

Johannes de Doper kwam natuurlijk en waarschuwde dat de bijl aan de wortel van de bomen lag en dat de wan in Zijn hand was. Deze dag van de Heere was nabij en het oordeel stond voor de deur. Maleachi zei dat Johannes zou komen en zijn uiterste best zou doen om mensen tot inkeer te brengen vóór de grote en verschrikkelijke dag van de Heere. Aan het einde van Maleachi 4, aan het einde van het boek, staat in de verzen 5 en 6:

Zie, Ik zend tot u de profeet Elia, voordat de dag van de HEERE komt, die grote en ontzagwekkende dag. Hij zal het hart van de vaders tot de kinderen terugbrengen, en het hart van de kinderen tot hun vaders, opdat Ik niet zal komen en de aarde met de ban zal slaan.

MALEACHI 4:5-6

Dat wil zeggen: voordat God zou komen om Jeruzalem te oordelen, zou Hij iemand in de geest en kracht van Elia sturen om te proberen de situatie te herstellen, om te proberen hen tot inkeer te brengen.

— of het land —

Trouwens, ik geloof dat de New American Standard zegt:

Anders tref ik het land met een vloek.

De New King James zegt:

‘aarde’. Maar ‘land’ is duidelijk een alternatieve vertaling. De vloek is die welke in Deuteronomium 28 wordt genoemd en die over Israël zou komen als het opstandig was. Dus voordat God deze grote vloek zendt, deze grote en ontzagwekkende dag van

het oordeel van de Heere over Jeruzalem, zal Hij de profeet Elia zenden om te proberen de mensen tot inkeer te brengen en de ramp af te wenden. Hij zegt dat het Elia is, maar Jezus zei natuurlijk:

29

Johannes de Doper als de beloofde Elia

En als u het wilt aannemen: hij is Elia, die komen zou.

MATTHEÛS 11:14

Jezus maakte deze opmerking zelfs twee keer, zodat we hem beslist niet zouden missen. Deze voorspelling over Elia is behoorlijk belangrijk, omdat het de laatste voorspelling in het Oude Testament is. Vlak voordat de profeten zwegen, werd er een voorspelling gedaan over Johannes de Doper, die de volgende profetische stem was die werd gehoord.

In Mattheüs 11 had Johannes boodschappers naar Jezus gestuurd, en Hij had de boodschappers met Zijn antwoord naar Johannes teruggestuurd. Toen de boodschappers van Johannes vertrokken waren, besloot Jezus tegenover de menigten die daar waren, lovend over Johannes te spreken. Hij zei in vers 11:

Voorwaar, Ik zeg u: Onder hen die uit vrouwen geboren zijn, is niemand opgestaan die groter is dan Johannes de Doper; maar wie de minste is in het Koninkrijk der hemelen, is groter dan hij.

MATTHEÛS 11:11

Verder zegt Hij in Mattheüs 11:14:

En als u het wilt aannemen: hij is Elia, die komen zou.

MATTHEÛS 11:14

De woorden ‘die komen zou’ betekenen: van wie voorspeld is dat hij zou komen. De enige plaats in de Bijbel waar voorspeld wordt dat Elia zal komen, is Maleachi 4. Er staat nergens anders in het Oude Testament een voorspelling dat Elia zal komen. Hij zinspeelt dus op Maleachi 4:

Zie, Ik zend tot u de profeet Elia, voordat de dag van de HEERE komt, die grote en ontzagwekkende dag.

MALEACHI 4:5

Je weet wel, Elia, die geacht wordt te komen? Johannes is degene, als je het kunt aannemen.

In Mattheüs 17 zagen de discipelen Elia en Mozes daadwerkelijk op de berg van de verheerlijking. Toen ze van de berg afdaalden, vroegen de discipelen in Mattheüs 17:10 aan Jezus:

En Zijn discipelen vroegen Hem: Waarom zeggen de schriftgeleerden dan dat Elia eerst moet komen?

MATTHEÛS 17:10

We weten waarom: omdat ze Maleachi letterlijk namen. Ze dachten dat Elia letterlijk zou komen, omdat Maleachi zei:

Zie, Ik zend tot u de profeet Elia, voordat de dag van de HEERE komt, die grote en ontzagwekkende dag.

MALEACHI 4:5

Jezus zei echter tegen hen:

Jezus antwoordde en zei tegen hen: Elia zal wel eerst komen en alles herstellen.

MATTHEÛS 17:11

Ik heb mijn eigen mening over deze uitspraak. Ik denk dat Jezus Maleachi citeert of in wezen parafraseert. Met andere woorden, waarom zeggen de schriftgeleerden dat Elia zal komen? Hij citeert of parafraseert het vers waarop de schriftgeleerden deze verwachting baseren. Het is geen letterlijk citaat, maar het is in wezen een parafrase van de profetie van Maleachi:

Elia komt inderdaad eerst en zal alles herstellen.

Daarna geeft Jezus Zijn commentaar:

Ik zeg u echter dat Elia al gekomen is, en ze hebben hem niet erkend, maar ze hebben met hem gedaan alles wat ze wilden; zo zal ook de Zoon des mensen door hen lijden.

MATTHEÛS 17:12

Dit verwijst naar Johannes de Doper. Er staat in vers 13:

Toen begrepen de discipelen dat Hij tot hen over Johannes de Doper gesproken had.

MATTHEÛS 17:13

Dus als je het kunt aannemen, gaat deze profetie van Maleachi over Elia over Johannes de Doper.

30

De boodschapper vóór het oordeel

De voorspelling is dat God Johannes de Doper zal zenden om te proberen het afvallige volk tot inkeer te brengen, zodat Hij het volk niet met de vloek hoeft te treffen. Maar als Johannes er niet in slaagt nationale bekering teweeg te brengen, dan zal de grote en verschrikkelijke dag komen. Dat is natuurlijk wat er in het jaar 70 na Christus kwam. Johannes voorspelde dat in Mattheüs 3.

Kijk nu naar Maleachi 3, want we zien dat Maleachi nog een keer over Johannes de Doper spreekt. In Maleachi 3:1 staat:

Zie, Ik zend Mijn engel, die voor Mij de weg bereiden zal.
Plotseling zal naar Zijn tempel komen die Heere Die u aan het zoeken bent, de Engel van het verbond, in Wie u uw vreugde vindt. Zie, Hij komt, zegt de HEERE van de legermachten.

MALEACHI 3:1

Het grondwoord dat de HSV hier met ‘engel’ vertaalt, kan ook ‘boodschapper’ betekenen.

Wie kan standhouden? Dat is de vraag die aan het einde van Openbaring 6 wordt gesteld. Maar wat is hier de context? Net als in Maleachi 4 gaat het over Johannes de Doper. En trouwens, ik denk dat alle evangeliën Maleachi 3:1 citeren en het op Johannes de Doper toepassen. We zien Johannes de Doper dus genoemd in Maleachi 3:1 en later ook in Maleachi 4:5.

Nadat Johannes de Doper is genoemd, gaat het over Jezus, de Boodschapper van het verbond. Hij zal komen. Hij zal plotseling naar Zijn tempel komen. Dit is een komst ten oordeel. Hoe weten we dat? Omdat de vraag is wie het kan verdragen wanneer Hij komt. Dit gaat er niet over dat Jezus Jeruzalem binnenloopt, op de trappen van de tempel gaat zitten en onderwijs geeft. Dat is niet de plotselinge komst die mensen maar moeilijk zullen kunnen verdragen. Het verwijst zelfs niet naar het moment waarop Hij de gesel van touwen pakt en een paar dieren naar buiten drijft. Veel mensen hebben dat overleefd. Voor zover wij weten, kwam daardoor zelfs geen mens in gevaar. We hebben geen enkel verslag dat Jezus een mens sloeg. Als Hij dat wel deed, heeft Hij niemand gedood.

Wie kan deze plotselinge verschijning bij Zijn tempel overleven? Dit is de komst op de wolken, wanneer alle stammen van het land zullen rouwen. Dit is de verwoesting van de tempel. Dit is de verwoesting van Jeruzalem. Daarover kun je terecht zeggen:

Maar wie zal de dag van Zijn komst verdragen? Wie zal bij Zijn verschijning standhouden? Want Hij is als vuur van een edelsmid, en als zeep van de blekers.

MALEACHI 3:2

Maleachi is de laatste profeet die God heeft gezonden om te zeggen dat er een tijd zal komen waarin Jeruzalem en Israël op de rand van het oordeel zullen wankelen, en dat de Messias Degene zal zijn Die komt en dat oordeel brengt. Maar eerst zal God de boodschapper sturen om te proberen je de kans te geven je om te keren. Maleachi maakt heel duidelijk dat ze zich waarschijnlijk niet zullen omkeren, want er zal die grote en ontzagwekkende dag van de Heere komen. De Boodschapper van het verbond zal plotseling komen en ernstige schade aanrichten. Wanneer Hij dat doet, zal het lijken alsof niemand het zou overleven.

Het is deze zin in Maleachi 3:2 die in Openbaring hoofdstuk 6 wordt aangehaald. Degenen die zich in de grotten verbergen, zeggen tegen de rotsen:

Val op ons en verberg ons voor het aangezicht van Hem Die op de troon zit, en voor de toorn van het Lam.

OPENBARING 6:16

en dat is wat Jezus zei dat de inwoners van Jeruzalem zouden doen. Ze zeggen:

Want de grote dag van Zijn toorn is aangebroken en wie kan dan staande blijven?

OPENBARING 6:17

31

Het tussenspel en de overlevenden

Maleachi 3:2 stelt die vraag in verband met de verwoesting van Jeruzalem.

Het antwoord komt in hoofdstuk 7. Waar je zou verwachten dat het zevende zegel wordt verbroken, gebeurt dat niet. In plaats daarvan komt er een tussenspel. Je zult zien dat dit ook geldt voor de zeven bazuinen en de zeven schalen van toorn: de eerste zes volgen elkaar vrij snel op, en dan komt er een tussenspel vóór de zevende. Bij de schalen van toorn stelt dat tussenspel niet veel voor, maar er is wel een onderbreking in de reeks. Hier beslaat de onderbreking een heel hoofdstuk. Bij de bazuinen beslaat de onderbreking tussen de zesde en de zevende bazuin anderhalf hoofdstuk.

Het is een stilistisch patroon van het visioen. Wanneer je deze reeksen van zeven hebt, is er een openingsvisioen in de hemel dat laat zien waarom dit op aarde gebeurt. Zo is het ook wanneer de reeksen van zeven beginnen: de eerste zes van de reeks gaan vrij snel voorbij, en dan komt er een onderbreking voordat de zevende komt, misschien om een vraag te beantwoorden die mensen zouden hebben.

In dit geval is de vraag: zal iemand dit overleven? Wie zal kunnen standhouden wanneer de Heere in toorn komt tegen degenen die Hem, Zijn heiligen en Zijn profeten hebben gedood? Wanneer het bloed van alle martelaren over dat geslacht wordt gebracht, zullen er dan overlevenden zijn? Het antwoord is ja. Er zullen er zelfs behoorlijk veel zijn. Dat zullen de christenen zijn. We zullen dat zien wanneer we bij hoofdstuk 7 komen.

Om verder te lezen

Alle bijbelteksten die in deze lezing aan bod komen, in de volgorde waarin ze gebruikt zijn.

- Openbaring 14:8
- Openbaring 16:19
- Openbaring 17:6
- Openbaring 18:24

- Openbaring 1:7
- Lukas 13:32-33
- Mattheüs 23:29
- Mattheüs 23:31
- Johannes 8:39
- Johannes 8:44
- Mattheüs 23:32
- Mattheüs 23:33-36
- Openbaring 19:2
- Openbaring 6:10
- Openbaring 6:1
- Openbaring 6:2-4
- Openbaring 6:5-6
- Openbaring 6:7-8
- 2 Kronieken 20:21
- Mattheüs 10:34
- Lukas 19:41
- Lukas 19:42
- Lukas 19:43-44
- Openbaring 6:5
- Leviticus 26:26
- Leviticus 26:18
- Leviticus 26:21
- Leviticus 26:24
- Leviticus 26:28
- Openbaring 6:6
- Ezechiël 5:17
- Ezechiël 14:21
- Openbaring 6:9
- Openbaring 6:11
- Leviticus 17:11
- Romeinen 12:1
- Openbaring 6:9-10
- Openbaring 6:12

- Openbaring 6:14-17
- Joël 2:28
- Handelingen 2:16
- Handelingen 2:17-18
- Handelingen 2:19-21
- Joël 2:31
- Openbaring 6:17
- Maleachi 4:5
- Openbaring 6:13
- Jesaja 34:4
- Jesaja 34:5
- Psalmen 2:1-3
- Handelingen 4:24-26
- Handelingen 4:27-28
- Openbaring 6:15-16
- Openbaring 6:15-17
- Lukas 23:27
- Lukas 23:28
- Lukas 23:29-30
- Lukas 23:31
- Maleachi 4:5-6
- Mattheüs 11:14
- Mattheüs 11:11
- Mattheüs 17:10
- Mattheüs 17:11
- Mattheüs 17:12
- Mattheüs 17:13
- Maleachi 3:1
- Maleachi 3:2
- Openbaring 6:16

Lezing © Steve Gregg / The Narrow Path. Nederlandse vertaling © 2026 Vers voor Vers. De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © 2010/2016 Stichting HSV.